

Συρία: Εγκλήματα κατά της Ανθρωπότητας;

Βασίλης Γιαννακόπουλος

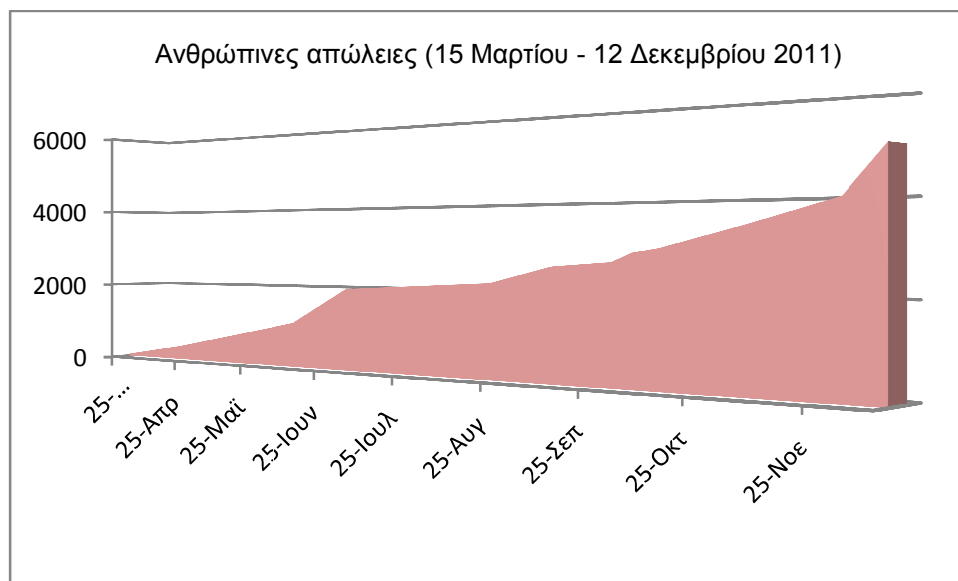
Η βία που άσκησαν οι καθεστωτικές δυνάμεις από τα μέσα Μαρτίου του 2011, όταν ξεκίνησαν οι διαδηλώσεις στη Daraa, δεν κατάφερε να καταστείλει την εξέγερση του συριακού λαού. Αντίθετα, προκάλεσε την εξάπλωσή της σε ολόκληρη σχεδόν τη συριακή επικράτεια. Οι συριακές υπηρεσίες ασφάλειας -γνωστές ως mukhabarat- και οι φιλοκαθεστωτικές ένοπλες ομάδες al-Sabiha [1] συχνά ασκούσαν υπερβολική βία κατά των ειρηνικά διαμαρτυρόμενων πολιτών. Σύμφωνα με μαρτυρίες, η εν λόγω βία προκαλούσε το θάνατο των διαδηλωτών ή το σοβαρό τραυματισμό τους. Καθώς οι διαδηλώσεις συνεχίζονταν, το συριακό καθεστώς αποφάσισε να αναπτύξει στρατιωτικές δυνάμεις πλήρως εξοπλισμένες. Εκκαθαριστικές επιχειρήσεις με άρματα μάχης, τεθωρακισμένα οχήματα μεταφοράς προσωπικού, κάλυψη βαρέων όπλων, ανάπτυξη ελεύθερων σκοπευτών και δημιουργία σημείων ελέγχου διεξήχθησαν στο Daraa, το Tal Kalakh, το Rastan, το Banyas, το Deir al-Zor, τη Hama και σε διάφορα σημεία του κυβερνείου της Homs. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στο Daraa, οι δυνάμεις ασφάλειας «πολιορκούσαν» τους διαδηλωτές, αφού τους έκοβαν τις επικοινωνίες και προκαλούσαν έλλειψη τροφίμων, νερού, φαρμάκων και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης.

Ανθρώπινες απώλειες

Ο ακριβής αριθμός των ανθρώπινων απωλειών είναι αδύνατον να υπολογισθεί, καθώς απαγορεύεται η παρουσία τόσο των δημοσιογράφων των διεθνών ΜΜΕ όσο και των μελών των διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων. Κατά διαστήματα, ο ΟΗΕ και διάφορες διεθνείς ανθρωπιστικές οργανώσεις, όπως το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Watch - HRW) και η Συριακή Ένωση για την Υπεράσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Syrian League for the Defence of Human Rights), ανέφεραν στοιχεία, που βασίζονταν κατά κύριο λόγο σε μαρτυρίες διαδηλωτών, προσωπικού νοσοκομείων, σε συντονισμένες τοπικές ομάδες Σύριων ακτιβιστών που επικοινωνούσαν μέσω του διαδικτύου, κτλ.

Ανάλογα στοιχεία για τις ανθρώπινες απώλειες ανακοίνωνε και η συριακή κυβέρνηση, που συνήθως κυμαίνονταν στο 65-70% του συνολικού αριθμού των υπόλοιπων ανθρωπιστικών οργανώσεων. Οι ανακοινώσεις της κυβέρνησης υποστήριζαν ότι «για τα θύματα ήσαν υπεύθυνες ένοπλες ομάδες, που υποστηρίζονταν από το εξωτερικό». Βέβαια, έχουν καταγραφεί και πολλά περιστατικά ένοπλης αντίστασης [2], κυρίως από Σύριους που αυτομόλησαν από τις ένοπλες δυνάμεις και επιτέθηκαν κατά των δυνάμεων ασφάλειας. Επιπρόσθετα, από τον Αύγουστο αρκετοί Σύριοι πολίτες άρχισαν να οπλοφορούν, προκειμένου να προστατέψουν τη ζωή τους, ενώ πρόσφατα συστάθηκε και ο Ελεύθερος Συριακός Στρατός (Free Syrian Army).

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, από τα μέσα Μαρτίου μέχρι την 12^η Δεκεμβρίου 2011, σε ολόκληρη τη χώρα υπολογίζεται ότι σκοτώθηκαν περισσότεροι από 5.000 άτομα.

Έκθεση του Human Rights Watch

Σε έκθεση [3], που δημοσίευσε το Νοέμβριο του 2011, το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναφέρει μεταξύ άλλων ότι η φύση και το μέγεθος της βίας κατά των Σύριων πολιτών από τις συριακές δυνάμεις ασφαλείας καταδεικνύουν ότι μπορεί να έχουν διαπραχθεί εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, όπως δολοφονίες, βασανιστήρια, παράνομες φυλακίσεις, εξαφανίσεις, κτλ. Επίσης, ότι υπάρχουν αποδεικτικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία, οι δυνάμεις ασφαλείας έχουν πυροβολήσει τους διαδηλωτές χωρίς καμία προειδοποίηση σε επανειλημμένες περιπτώσεις, έχουν προβεί σε αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις [4] (οι περισσότεροι κρατούμενοι αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από μερικές ημέρες ή εβδομάδες), εξαφανίσεις, εκφοβισμούς, εξαναγκαστικές υπογραφές τερματισμού της διαμαρτυρίας και βασανιστήρια πολιτών, ακτιβιστών, δικηγόρων και δημοσιογράφων. Όλα αυτά αποδεικνύουν την εφαρμογή ενός σχεδίου ευρείας και συστηματικής επίθεσης κατά του άμαχου πληθυσμού, η οποία είχε την υποστήριξη του κράτους.

Επειδή τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας θεωρούνται ως εγκλήματα παγκόσμιας αρμοδιότητας, όλα τα κράτη έχουν την ευθύνη για την προσαγωγή στη δικαιοσύνη των υπευθύνων. Η διεθνής νομολογία προβλέπει ότι στα άτομα που αποδεδειγμένα είναι υπεύθυνα για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, καθώς και για άλλες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν θα πρέπει να χορηγηθεί αμνηστία για τα εγκλήματα αυτά.

Η Συρία έχει υπογράψει (δεν έχει επικυρώσει) το Καταστατικό της Ρώμης (Rome Statute) και είναι υποχρεωμένη να απέχει από πράξεις, που αντιτίθενται στο σκοπό της εν λόγω συνθήκης. Το HRW υποστηρίζει ότι στην παρούσα φάση το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (International Criminal Court - ICC) είναι ο πλέον ικανός φορέας, για να διεξάγει μια αποτελεσματική έρευνα και να διώξει ποινικά εκείνους που φέρουν τη μεγαλύτερη ευθύνη για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά του συριακού λαού.

Το αδιέξοδο παραμένει

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ θα πρέπει να υιοθετήσει μια σειρά μέτρων, που θα αναγκάσουν το καθεστώς να τερματίσει τη βία, να απελευθερώσει τους πολιτικούς κρατούμενους και να αποδεχθεί την παρουσία ανθρωπιστικών οργανώσεων. Προς το παρόν, το σενάριο αυτό συγκεντρώνει σχεδόν μηδενικές πιθανότητες, καθώς δύο μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ διαφωνούν στη λήψη μιας τέτοιας απόφασης.

Αν στην παρούσα φάση εμπλακεί το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, όπως προτείνει το HRW, τότε απομακρύνεται περαιτέρω η μικρή έστω πιθανότητα αλλαγής συμπεριφοράς του Assad, καθώς ο Σύριος πρόεδρος περιορίζεται μόνο στην επιλογή της επιβίωσής του (πολιτικής και φυσικής).

Το αδιέξοδο παραμένει, αν και ο Bashar al-Assad ευελπιστεί ότι οι τοπικές εκλογές της 12^{ης} Δεκεμβρίου ίσως είναι μια ευκαιρία να αλλάξει το κλίμα στο εσωτερικό της χώρας. Μάλιστα, οι αρχές ισχυρίζονται ότι αυτές οι εκλογές είναι μέρος των μεταρρυθμίσεων που αναμένουν οι Σύριοι πολίτες. Όμως, η κατάσταση στη Συρία είναι «μη αναστρέψιμη» και ο συριακός λαός οραματίζεται το μέλλον του χωρίς το Bashar.

[1] «Ο όρος αλ-Σαμπίχα προέρχεται από τη λέξη «σάμπαχ» που σημαίνει το φάντασμα, κάποιος που δρα χωρίς να γίνεται ορατός από τρίτους. Η λέξη σαμπίχα αντιστοιχεί με τον όρο μπαλτατζία που στην Αίγυπτο δηλώνει φιλοκαθεστωτικές συμμορίες. Ορισμένοι αντικαθεστωτικοί θεωρούν την αλ-Σαμπίχα φαινόμενο ανάλογο της ιταλικής μαφίας, που μάλιστα αναλαμβάνει δράση με άμεση κάλυψη του συριακού καθεστώτος. Η αλ-Σαμπίχα αποτελείται από ένοπλες ομάδες, που εδρεύουν στις παραλιακές κυρίως περιοχές της Συρίας, Λατάκια, Ταρτούς και Αλ-Καρντάχα, γενέτειρας πόλης της οικογένειας Άσαντ. Οι ομάδες αυτές δεν έχουν οργανωμένη δομή και είναι δύσκολο να υπολογιστεί ο αριθμός των μελών τους, αλλά σύμφωνα με εκτιμήσεις ο αριθμός τους κυμαίνεται γύρω στις 5.000 με 10.000». Aref Alobeid, ΚΕΜΜΙΣ, «Οι παραστρατιωτικές ομάδες (αλ-Σαμπίχα) στη Συρία», 2011

[2] Στις 29 Οκτωβρίου 2011, στη Homs, άτομα που φέρεται ότι αυτομόλησαν από τις ένοπλες δυνάμεις σκότωσαν 20 στρατιώτες, ενώ σε άλλο περιστατικό, στη βόρεια επαρχία Idlib, άτομα που αυτομόλησαν σκότωσαν 10 άνδρες των δυνάμεων ασφάλειας.

[3] Η έκθεση του HRW επικεντρώνεται και στις βιαιότητες που διαπράχθηκαν στην περιοχή της Homs (μεγαλύτερο κυβερνείο της Συρίας, που κατοικείται κυρίως από σουνίτες, αλλά και αρκετούς αλαουίτες και χριστιανούς), όπου από τα μέσα Μαρτίου έως τα τέλη Σεπτεμβρίου έχουν καταγραφεί 793 ανθρώπινες απώλειες. Human Rights Watch, *“We Live as in War”*, November 2011

[4] Το HRW διατηρεί ντοκουμέντα και για αυθαίρετες κρατήσεις παιδιών στη Daraa, Δαμασκό, Banyas, Λαττάκια, Deir al-Zor, Tal Kalakh, Hama, Homs, Zabadani, Jisr al-Shughur και Maaret al-Nu.